

ЖАК РИШАР

Т Р К А

Уредник
Зоран Колунџија

Наслов ориџинала
Jacques Richard
La Course

Copyright ©2022 Jacques Richard & ONLIT- Éditions
Copyright © Прометеј, 2023.

Копирање, фотокопирање, умножавање и коришћење текста у било ком облику није дозвољено без претходне писане сагласности.

This book was produced with the assistance of Wallonie-Brussels Federation
Avec le soutien de la Fédération Wallonie-Bruxelles

Објављено уз помоћ Федерације Валонија-Брисел

ЖАК РИШАР

Трка

Превела са француској
Љиљана Матић

ПРОМЕТЈ
Нови Сад

*За Паскал
За бескрајно стирљење њених читања
и за све остало...*

*Како само ѿрчи овај човек!
Кад бих само знао ѿод кајом небеском
нешто што би ме навело да ојети ѿрчим.*

Георг Бихнер

ОПЕТ

1.

Лена стоји наспрам свог нећака, али као да је негде другде. Нећак, то сам ја. А ја не могу више да склоним поглед са њене блузе. Нећак не треба то да ради. Натераће га да обори поглед и то брзо! Подигнута обрва. Требало би да једно другом кажу довиђења. Уместо тога, хвата прслук за ивицу, подиже га, превлачи преко пунђе, дижући руке високо, а потом склапа шаке иза леђа и раскопчава се. Стоји насред хола, са по једним комадом одеће у свакој руци, опуштених руку као да чека трамвај. Њено попрсје испуњава просторију. Слика је заустављена. Нема потребу да дише, гледа је. А њене очи постале су сасвим црне.

„Тако, видели сте ме.“

То је оно „ви“ које се говори животињама и сасвим малој деци. На селу, овде не више. Он не зна шта да ради. Какви покрети. Ово је нека врста непријатности коју не познаје. Пред њим, то постаје сиво, помало нејасно. Жена, њене очи, њене груди, још увек га нетремице гледају. Волео би да оде одатле. Поцрвенела је док је говорила. Узела је неку коверту са неуредног креденца и, враћајући се на „ти“ говори: „Узми. То је за твоју мајку. Немој да изгубиш, чујеш?“

Мирис њене коже опија када се приближила и истурила му, као обично, десни образ да је пољуби.

*

Одлази да, иза затворених врата, поново обуче одећу, да врати на место праменове црне косе. Или ће да остане тако, до наредног пута, полунага испред огледала са цветним гирландама, где сваки дан проверава своју одећу пре него што изиђе.

2.

Излази из лифта потпуно нове зграде. Лена каже *билдині*. То је модерније. Обично, иде степеништем. Клизи степеницама као они људи у купаћим костимима на цветове на таласима Пацифика. То јако воли. Само се треба препустити. Стаклена страница врата прави једно *клонк*... затварајући се. Али, да би се попео код своје тетке, обожава да иде лифтом. Ради се о само једном спрату и она му на то увек указује када стигне на њено одмориште, али ни зашта на свету не би признао своје задовољство. Пронаћи одговарајуће дугме (има неки тип који није успео да изгребе име жене поред свог имена). Осетити како га кабина гипко подиже, како чини његово тело лаким и како му га враћа приликом заустављања. Врата „на првом – десно” већ су отворена. Ох, лењивче! У твојим годинама... Знаш, има их који морају да сиђу *од сасвим одјоре* и који чекају док се ти забављаш! Суседи. Суседи су ту. На њеном одморишту и на другим одмориштима, на степеништу, у лифту. Говори им *добар дан* у подруму. Свако тамо има свој бокс, као у коњушници. То су честити људи. Овде има само добрих људи. Добрих суседа. Један сусед, тај све види, све зна. Држи отворене очи свих двадесет четири сата. Не треба говорити исувише гласно, не треба много размишљати. Лена и њен муж били су прихваћени. Већ

познаје драму са четвртог. (Њен син од тридесет две године још увек живи са њом. Sprema му собу. Као и одрезак, у подне. Чини се да он ради ноћу. Никад га нисам видела. Или пак, то је онај високи, који увек изгледа упарађено као у недељу ујутро. Најзад! Ако се она с тиме слаже. Свако живи по своме. Не треба ни судити ни осуђивати.) Нико није ништа рекао, али то је то. Они више нису сами. Они су суседи суседâ. Сада и они имају моћ. Али, не постоје само права, ха, постоје такође и обавезе, да не поверујеш. То је написано у холу. Ставили су тамо огласну таблу са свим, написаним црно на бело, тако да нема расправе. А када о томе прича, осећа се да суседи, тако наслагани *ogozio*, имају своју тежину, да притискају и имају утицаја на њен први спрат. Повија рамена и снижава глас. Уђи брзо.

*

Напуштам лифт и сасвим нову зграду. Стаклена страница врата прави једно *клонк*... затварајући се. Непомичан сам под поподневним сунцем. Немам жеље да трчим. Уопште немам.

Она.

Тетка Елена испред мене.

Плавичастост њеног тела корача плочником поред моје сенке. Коверта ми се лепи за прсте. Сви је виде. Ако је стрпам у џеп, изгубићу је.

Јер пролазници гледају у моју руку и скрећу поглед. Знају шта има унутра. Колико. Знају моје жеље, знају шта сам видео. Шта настављам да гледам. Мали улазни хол, Лена у полумраку, топлота, влажни тренуци. Виде како

ја испитивачки посматрам зидове где се она појављује. Видим како се смењује у излозима. Мој одраз, то је она. Заустављам се, затварам очи. Када поверујем да је заиста нестала, она се усправља између других и мене. И они је такође виде. Иду иза мене једно за другим. Испружених руку спречавају ме да прођем. Посматрају мој срам. Под присмотром сам. Желим да мокрим. То траје. Цупкање с ноге на ногу. Још једна секунда, па још једна више. Смеју се. Неки тип жуте косе приближава се крупним корацима. Јако жмири и одмерава ме од главе до пете. „Ти, мало копиле!“ Шамар је произвео мокар звук пресног мяса. Поквасио сам своје панталоне, цури ми у чарапе и пред мојим ногама оцртава једну бару до одвода за воду. Смех домаћица и њихове дечурлије. Они у кругу око мене, ја са ковертом у руци.

3.

Поглед удара на велике црвене купе наслаганих цигли. Међу свеже изливеним равним плочама, бетонско гвожђе диже се у празно небо. Трчи код ње. (Вратићеш се код Лене трком и донећеш ми оно што ће ти дати.) Неки дан раније, галопирао је да би се ослободио мајке и њене пратње. А затим, хол и коверта. Овог пута, ништа га не обавезује да тако трчи. Игра његових ногу, ветар у његовим мршавим грудима одводе га исувише брзо. Трчи. Сан у сну. Лена у холу. Ако се одрекне трчања, ништа се више неће догодити. Повратио је дах поред неке ливаде коју ће оивичити зградама близнакињама. Савршени плочници, глатке уличице окружују будући декор. Ту ће бити сасвим нови призор. Тек нађени глумци имаће прилику да мењају категорије, да се поставе на предњој страни позорнице по систему кључ у руке.

Машине клизе на обзорју са тврдоглавошћу балегара, обележавају спољашњу ивицу кроз шуме, поља и баре, уништавајући дечје терене за игру и просторе расадника. Липа је нестала. Јако далеко, једно тамно одело жури у том сумраку који се појављује изван годишњег доба. Једна светла хаљина поскакује поред њега, као какав комадић изгубљеног неба. Град се све више приближава са сва-

ком седмицом и сваким градилиштем. Предграђе се томе придружује новим авенијама, непосредно уписаним у поља, спојеним комад по комад са плочницима улицица. Главна улица показује тужне стране закрпљене чарапе. Два пута у току једног сата пролази трамвај који вози до Северне железничке станице. Чује се како урла у кривини, гвожђе о гвожђе, много раније но што га угледају како се појављује иза цркве.

*

Постоје, у залеђини градова, места, бледи тренуци који су гола пут, искасапљена, места на којима живимо. Ти делови нашег тела које знамо а да их никада нисмо видели. Слепи зидови, задње стране зграда, излази за случај опасности, врата од већ годинама зарђалог лима, уроњени у тако мало провидну светлост, чак и по сунцу, да би му требало наћи неко друго име, тако док се расплињава, без сенки и боја, а да то није ноћ; раскршћа без дрвећа, улице којима пролазимо и против своје воље, убрзавајући корак, изгубљени или када смо мислили да смо пошли прецицом. Али, према чему?

По таквим местима он вуче нешто што назива својом савешћу. Види себе. Целог себе, ако се може рећи целог када се говори о том следу тренутака блиставости, спорости ишчекивања, разочарања сновијања, ћутањима гриже савести, заборављања повлачења и повратака и зујања других, тој маси која се никада не одваја од живота.

4.

И док трчи уздуж растиња које се обнавља (а тај глупи тип на бициклу што га обилази, поново се прави паметан, прилепио се за њега на слободном путу, чуј, *man*, ти то трчиш сам?), док иде код ње, код ње која стоји усправно, полугола у тишини зидова, гледајући кроз њега; она је другде, док се пожар у његовим грудима при сваком кораку константно шири, још мало више одваја његову кожу од храпаве даске, док он трчи кроз поља, док трчи кроз шумарак, они су на другом месту; ти други, на другом месту освајају, уништавају све, другде је трка коју треба истрчати; далеко је то од нових кућа и од нових авенија, зградâ које жмиркају на небу упаљеном и дању и ноћу; то је дуж шумâ, оних правих које ти ни не познајеш, на тај начин шуме су такве, дуж амазона и замбезија, под небом од црног дрвећа које се нагиње при његовом проласку, запрепашћено због његовог бучног и безначајног доласка. Другде. Он трчи сред његовог бескорисног шуштања. Он је средиште круга свог немира, докле год поглед допире, докле год дах сеже.

5.

Са лактом на столу, учтиво се презнојавам на једној од две столице у кухињи. На другој седи нека жена. Кухиња је место на ком се све догађа. Није то само сечење парадајза или окретање палачинки у ваздуху. (Она више воли да их окреће лопатицом да „их не би било свугде“.) Устаје. Њен сестрић се зноји гледајући је како се креће горе-доле. Каже да ће падати киша. То је зато да би имао разлог да остане. Одговара му да је то могуће. Исувише је топло, то је олујно пролеће. Дакле, он остаје. Воли да је гледа како иде горе-доле. Зашто ме ти тако гледаш? Он је тамо већ дуже време. Одувек? Не. То је осећај који може да изазове напета атмосфера пред кишу, али не, није он ту одувек. Увек, никад, то су речи када не знамо како да се понашамо пред свим тим временом које пролази, које одлази... Остаје. Гледа кроз прозор како киша пада. Сестрић оклева. Киша пре пада унутра него напољу, или и унутра и напољу. Истовремено. Сестрић оклева, и ту такође. Кухиња, стан, сваки спрат зграде сећају се да је ту била једна потпуно гола пољана под кишом, без кућа, без икога. На месту сестрића, његове тетке која корача горе-доле, падала је киша. Осим ако она није заборавила, да та кухиња није увек била тамо. (Уосталом, она је сада само успомена; исто као и оне две особе које су је користиле.)

Осим ако се не задовољава тиме да буде само неко место на које киша више не пада: равнодушна просторија као понекад поглед жене; просторија опремљена свим потребним: штедњаком на гас, металним судопером са два простора за прање, хладњаком у коме два лепа бифтека чекају сутрашњи обед, орманима пуним кутија конзерви, разнобојних пакета, ладицама пуним пластичних или хромираних кухињских помагала, сјајних и чистих као у болници. Једна „операциона сала“ као што се чита у романима где су јако лепе болничарке заљубљене у „великог газду“, помало грубог, али тако интелигентног. (Претплаћена је на њих, добија их два пута месечно.) Мали радио-транзистор постављен је на комад намештаја, поред кутије за хлеб. Не емитује музику јер га тетка укључује једино када је сама. Не воли да се зна које песме она највише воли. Понекад плаче, сасвим сама, док их слуша. Подне плочице су као шаховска табла, црно и бело као што и треба да буде у кухињи у којој сестрић чека да се то заврши: киша, посета, да његова тетка, која корача горе-доле расејаног израза и која ће се доцније разоденути пред њим, престане да му нуди да пије, да му служи другу чашу кока-коле или газиране воде – хоћеш да ти успем сок од нара унутра? – са гримасом која каже ти злоупотребљаваш, али без ироније. Тетка Елени је иронија потпуно страна. Понекад, када њен сестрић покуша какву игру речи, она се осмехне као неко ко се претвара да разуме фламански код месара.

- Зашто ми то говориш?
- Да бих те насмејао...
- Зато што је теби то смешно...